

3. לפי סעיף 6 לחוק העיקרי, חוסך שלא מילא תנאי מתנאי הצו הקובע את ההנחות ממס הכנסה — חייב להחזיר לאוצר המדינה את סכום המס שלא שילם משום אותן הנחות. החוק המוצע קובע הוראה זו מחדש תוך הטלת חובה על האדם המחזיר לחוסך את פקדונו לנכות במקור את סכומי המס האמורים (סעיף 3).
4. החוק המוצע מעניק לשר האוצר, או למי שנתמנה לכך על ידיו, את הסמכות לדרוש ידיעות ומסמכים לשם פיקוח על ביצוע החוק (סעיף 4).

חוק לתיקון דיני העונשין (ריבוי נישואין), תשי"ז-1957

1. בחוק זה —
 "נישואין" — לרבות קידושין.
 2. נשוי הנושא אשה אחרת, ונשואה הנישאת לאיש אחר, דינם — מאסר חמש שנים.
 3. מי שהיה נשוי הוא כחוקת נשוי, לענין סעיף 2, כל עוד לא הוכיח, שנישואיו הקודמים בוטלו או הופקעו, בין על ידי מות בן-הזוג ובין על פי פסק דין סופי של בית המשפט או של בית הדין המוסמך או על פי דין התורה בדרך שאושרה על ידי בית הדין המוסמך, ואין רואים אותו כפנוי אלא משעת המוות או משעה שניתן פסק הדין או האישור כאמור.
 4. לענין סעיף 2 אין נפקא מינה —
 (1) אם תקפם של הנישואין הקודמים הוא לפי דין המדינה שבה נערכו או לפי דין דתי שעל-פיו נערכו;
 (2) אם הנישואין החדשים תקפים או בטלים;
 (3) אם הנישואין החדשים נערכו מחוץ לישראל, ובלבד שבשעת הנישואין היה הנושא אזרח ישראל או תושב ישראל.
 5. היה הדין החל על הנישואין החדשים דין התורה, לא יורשע אדם על עבירה לפי סעיף 2, אם הנישואין החדשים נערכו לאחר שניתן לו היתר נישואין לפי פסק דין סופי של בית דין רבני ופסק הדין אושר על ידי שני הרבנים הראשיים לישראל.
 6. לא היה הדין החל על הנישואין החדשים דין התורה, לא יורשע אדם על עבירה לפי סעיף 2, אם הנישואין החדשים נערכו לאחר שהותרו לפי פסק דין סופי של בית הדין המוסמך על סמך אחד מאלה:
 (1) בן-זוגו מנישואיו הקודמים אינו מסוגל, מחמת מחלת נפש שלקה בה, להסכים להפקעת הנישואין או לביטולם או להשתתף בהליך או בפעולה להפסקתם או לביטולם;
 (2) בן-זוגו מנישואיו הקודמים נעדר בנסיבות המעוררות חשש סביר לחייו ולא נודעו עקבותיו לפחות שבע שנים.
 7. התיר איש קשר הנישואין על כרחיה של האשה, באין בשעת התרת הקשר פסק דין סופי של בית המשפט, או של בית הדין המוסמך, המחייב את האשה להתרה זו, דינו — מאסר חמש שנים.

הגדרות

ריבוי נישואין

חוקת נישואין

תקפם של נישואין

היתר נישואין לפי דין תורה

נישואין שהותרו לפי דין אחר

התרת קשר נישואין על כרחיה של אשה

8. (א) המסדר נישואין בידיעה שהם אסורים לפי דין או שאחד מכני-הזוג עובר בהם עבירה, דינו — מאסר ששה חדשים.

(ב) המסדר גירושין בידיעה שהם אסורים לפי דין או שהאיש המגרש עובר בהם עבירה, דינו — מאסר ששה חדשים.

9. על אף האמור בפקודת העדות¹, כשר בן-הזוג להעיד נגד בן-זוגו במשפט על עבירה לפי חוק זה.

10. סעיפים 181, 181א ו-182 לפקודת החוק הפלילי, 1936², בטלים.

ד ב ר י ה ס ב ר

החוק המוצע בא לתקן ולהשלים את החסר בהוראות החוק הפלילי הדנות בעבירת ריבוי נישואין (ביגמיה) ועבירות אחרות בקשר לנישואין וגירושין אסורים.

(א) לפי החוק הקיים, נשוי שקידש אשה אחרת, אך טרם נשא אותה, אינו עובר על עבירת ביגמיה שבסעיף 181 לחוק הפלילי. החוק המוצע בא להורות שגם קידושין בלבד יהא בהם משום עבירת ביגמיה. האשה המקודשת, ביחסיה כלפי אחרים, דינה כדין אשה נשואה לכל דבר והקידושין אינם ניתרים אלא בגט ורק ביחסיה עם ארוסה עדיין לא חלים מספר חובות וזכויות אישיות וממוניות עד לנישואין. הנימוק המחייב הטלת עונש פלילי על נישואין נוספים כוחו יפה גם לגבי קידושי אשה על אשתו הנשואה לו ועל נישואי אשה על אשתו המקודשת לו. והוא הדין לגבי האשה הנשואה או המקודשת.

(ב) ברישה של סעיף 181 לפקודת החוק הפלילי, 1936, מוגדרת עבירת הביגמיה לאמור: "כל אדם, שלו בעל או אשה חיים, הנושא אדם אחר, או נישא לו, בחייהם של אותם בעל או אשה...". נוסח זה מקורו ב— *Offences Against The Person Act, 1861*, סעיף 57, שבחוק האנגלי. הגדרה זו רחבה מדי ואינה מבטאת מהותה של עבירה זו. קנה המידה לעבירת הנישואין הנוספים אינו עובדת היותו בחיים של בן-הזוג השני אלא קיום הנישואין הקודמים. במידה שהנישואין הקודמים הותרו או הופקעו ניטל הבסיס מעבירת הביגמיה. לפי הנוסח הקיים כלולים נישואי החדשים של אדם גרוש, מבחינה טכנית על כל פנים, בהגדרה של עבירת הביגמיה אלא שאדם זה ימצא "לימוד זכות" בסעיף קטן (א) שבסעיף 181 הנ"ל האומר שהפקעת הנישואין הקודמים או ביטולם יש בהם משום הגנה טובה על עבירת הביגמיה. ההוראה המוצעת (סעיף 2) קובעת את עובדת קיום הנישואין הקודמים וזו בלבד כקנה המידה לעבירת הביגמיה. כך מוגדרת עבירת הביגמיה גם בחוק הפלילי השווייצרי (סעיף 215) בקודקס הפלילי הצרפתי (סעיף 340) ובחוק הפלילי הגרמני (סעיף 171). מי שהיה נשוי חזקה עליו שהוא עדיין נשוי, לענין העבירה הפלילית של ביגמיה, עד אשר יוכיח שהנישואין הקודמים בטלים על ידי מותו של בן-הזוג, על פי פסק דין סופי או — אם ביטול הנישואין היה על פי דין התורה אך לא בפני בית דין מוסמך בישראל — על פי אישור סופי מבית דין מוסמך שביטול זה נערך כדין; על ידי קביעת חזקה זו מוסר המתביעה נטל ההוכחה, שקשה לה לעמוד בו, בדבר קיום הנישואין הקודמים בעת הנישואין החדשים. זאת ועוד: לענין העבירה הפלילית בטלים הנישואין הקודמים רק מעת מתן פסק הדין או האישור, ואדם יוכל לערוך את הנישואין החדשים רק לאחר שהחלטה בדבר ביטול הנישואין הקודמים כבר ניתנה.

(ג) כבר נקבעה ההלכה שלפי החוק הקיים אם נערכו הנישואין הקודמים שלא לפי חוקי המדינה שחלו בשעתו על נישואי האדם הנאשם עתה בעבירת ביגמיה, הנישואין הקודמים

1 חוקי א"י, כרך א' פרק ג"ד, עמ' 650.

2 ע"ר 1936, תוס' 1 מס' 652, עמ' 263; ס"ח 82, תשי"א, עמ' 248.

הנם, במידה שהדבר נוגע לעבירה הפלילית, מחוסרי תוקף ואדם זה לא יורשע על עבירת ביגמיה על נישואיו החדשים. מתוך כך, יהודי שנישואיו הקודמים נערכו רק לפי דת משה וישראל במדינה בה הוכרו כבעלי תוקף רק נישואין שנערכו בצורה אזרחית, לא יורשע עתה על נישואין עם אשה אחרת למרות שלפי דיני התורה, שהוא החוק החל על נישואיו בארץ, הוא עדיין נשוי לאשתו הראשונה. מצב חוקי זה מוציא מכלל עבירת הביגמיה את כל אלה מתושבי המדינה אשר באו ממדינות בהם הוכרו רק נישואין אזרחיים, באם נישור איהם במדינות אלה נערכו רק לפי דין התורה. ההצעה באה להסיר מכשול זה על ידי ההוראה שבסעיף 4 (1). סעיף 4 (2) משאיר את ההוראה הקיימת בדבר קיום עבירת ריבוי נישואין הן במקרה שהנישואין החדשים תקפים (כגון לפי דין התורה) והן במקרה שהם בטלים (כגון לפי מספר חוקים אחרים). פסקה 3, סעיף 4, שבהצעה מוסיפה הוראה חדשה לפיה תחול אחריות פלילית על עבירת ריבוי הנישואין אף אם נעברה מחוץ לישראל, אם העובר היה בעת הנישואין החדשים אזרח או אפילו רק תושב ישראל. הוראה דומה לגבי אזרח מצויה ב—Offences Against The Person Act, 1861, סעיף 57.

(ד) סעיף 5 שבהצעה משאיר את המצב החוקי הקיים לפיו לא יורשע אדם שעל נישואיו החדשים חל דין התורה, היינו יהודי בישראל, בעבירת ביגמיה על נישואיו החדשים באם לפני נישואין אלה ניתן לו היתר לעריכתם מאת בית הדין הרבני, וההיתר מאושר בידי שני הרבנים הראשיים לישראל. התנאים והנסיבות בהן ניתן היתר זה מוגדרים על ידי ההלכה העברית. לעומת זה משמיטה ההצעה את ההוראה הנמצאת בחוק הקיים, שלפיה היתר נישואין שניתן על ידי בית דין רבני מוציא את האדם מכלל עבירת ביגמיה רק במקרה שהחוק החל על נישואיו הקודמים היה אף הוא דין התורה. הוראה זו הביאה לפסיקת ההלכה שסעיף זה בדבר תוקף היתר הנישואין, מבחינת החוק הפלילי, אין כוחו יפה לגבי יהודי שעל נישואיו הקודמים לא חל דין התורה אלא חוק המדינה בה נערכו נישואין אלה. אין כל טעם לשלול מאנשים אלה את הגנת החוק בפני האשמה בעבירת ביגמיה במקרה שבידם היתר נישואין שניתן כדת וכדין. קנה המידה שבהצעה הוא, משום כך, רק החוק החל על האדם בעת עריכת נישואיו החדשים.

(ה) סעיף 181 של פקודת החוק הפלילי, פסקה (ג), קובע כי ההוכחה: "כי חוק הנישואין החל על הבעל, הן בשעת עריכת הנישואין הקודמים, והן בשעת עריכת הנישואין שלאחריהם היה חוק שאינו דין התורה, והוא התיר לו לקחת יותר מאשר אחת", תשמש הגנה בפני הרשעה בעבירת הביגמיה. מגמתה העיקרית של פסקה זו היתה להגן על בני העדה המוסלמית בפני הרשעה על עבירת הביגמיה. הכנסת ביטלה הוראה זו, בחוק שווי זכויות האשה, תשי"א—1951, סעיף 8 (א). עם ביטולה של הוראה זו חלה העבירה הפלילית של ביגמיה גם על בני העדה המוסלמית וההגנה היחידה שניתנה להם היא היעדרות אחד מבני-הזוג לתקופה של שבע שנים לפחות. ההצעה באה להוסיף הגנה אחת נוספת, והיא — שאם אחד מבני-הזוג לקה במחלת נפש השוללת ממנו אפשרות השתתפות בהפקעת הנישואין או ביטולם. על ידי כך ניתנה גם ליתר תושבי המדינה ובמיוחד למוסלמים, אותה הגנה ממנה נהנים עכשיו התושבים היהודים באמצעות היתר הנישואין, הניתן, על פי הרוכ, ויק במקרים של מחלת נפש אצל האשה. ההצעה מתנה את שתי ההגנות גם יחד, היעדרות ומחלת נפש, בקבלת פסק דין של בית דין מוסמך המתיר את הנישואין החדשים על סמך אחת משתי סיבות אלה.

(ו) סעיף 181א לפקודת החוק הפלילי, שהוסף על ידי חוק שווי זכויות האשה, תשי"א—1951, בא למנוע התרת קשר נישואין על כרחה של האשה בין בני אותן עדות, שהחוק הדתי שלהם מכיר בדרך התרה זו.

המציאות הוכיחה כי יש והערימו על הוראה זו ומגמתה סוכלה. קרו מקרים שאיש

התיר את קשר הנישואין על כרחה של האשה ולאחר מכאן פנה אל בית הדין של אותה עדה בבקשה להצהיר על ביטול קשר הנישואין; בית הדין מוכרח היה להיענות לבקשה זו הואיל ולפי חוק אותה עדה הותרו הנישואין על ידי פעולתו זו של הבעל. בעל זה אי אפשר היה להביאו בפלילים על התרת קשר הנישואין בעל כרחה של האשה כי בידו היה פסק דין של בית דין מוסמך שקשר הנישואין בטל. ההצעה (סעיף 7) מוסיפה על כן להוראה זו דרישה נוספת והיא — שפסק הדין של בית הדין המוסמך המחייב את האשה להתרת קשר נישואין צריך להיות בידי הבעל בשעה שהוא מתיר את קשר הנישואין. מעתה לא תעמוד לו לבעל השגת פסק הדין לאחר מעשה מלהיות מוכא בפלילים על עבירה זו.

(ז) סעיף 182 שבפקודת החוק הפלילי מעניש את מסדר הנישואין או צד לסידור הנישואין שהנם שלא בהתאם "לחוק החל על הצדדים לקידושין אלה". בנוסח זה יש מקום להטיל ספק אם כוונתו לחוק הכללי או הדתי; באם יפורש כמתכוון לחוק הדתי, תהא המסקנה שמסדר נישואין ביגמיים אינו עובר עבירה בכך, אם לפי החוק הדתי שלו נישואין כאלה מותרים. הנוסח המוצע בא להסיר ספקות אלה. כן מוסיפה ההצעה הוראה דומה בקשר לסידור גירושין אסורים.

(ח) לשם הוכחת העבירה של ריבוי נישואין דרושה בדרך כלל עדות כן-הזוג אך ההוראה הקיימת בסעיף 3 לפקודת העדות, לפיה פסול כן-הזוג להעיד נגד כן-הזוג, מונעת דרך זו להוכחת העבירה. החוק המוצע, סעיף 9, בא לכתל הגבלה זו. אף באנגליה בסעיף 28, Criminal Justice Administration Act, 1914, נתקבלה הוראה המכשירה את עדות כן-הזוג בעבירת ריבוי נישואין.

ואלה סעיפי החוק המבוטלים או נדונים בהצעת החוק:
פקודת החוק הפלילי, 1936.

181. כל אדם, שלו בעל או אשה חיים, הנושא אדם אחר, או נישא לו, בחייהם של אותם בעל או אשה (בין שהנישואים החדשים מבוטלים או נתונים לביטול ובין שלא כן), אשם בפשע ביגמיה וצפוי למאסר חמש שנים;

בתנאי כי תהא זו הגנה טובה בפני ההאשמה, לפי הסעיף הזה, להוכיח —

(א) כי בית משפט בעל שיפוט מוסמך או רשות מוסמכת של עדה דתית הכריזו על הנישואים הקודמים שהם מבוטלים, או

(ב) פרט למקום שבו חוק הנישואים שיחול על האשה או על הבעל, הכל לפי הענין, היה בתאריך הנישואים החדשים החוק היהודי — כי נעדרו הבעל הקודם או האשה הקודמת, הכל לפי הענין, במשך תקופה רצופה של שבע שנים שעברו לאחרונה — בתאריך הנישואים החדשים — ללא דעת או ידיעות כי אותם בעל או אשה קודמים היו בחיים במשך התקופה ההיא, או

(ג) (בוטל)

חוק שיווי זכויות
האשה תשי"א
1951

(ד) כי חוק הנישואים, שיחול על הבעל גם בתאריך הנישואים הקודמים וגם בתאריך הנישואים החדשים, היה החוק היהודי, וכי לפני הנישואים החדשים הושג פסק דין סופי של בית דין הרבנות של כנסת ישראל, מאושר בידי שני הרבנים הראשיים לישראל המתיר את הנישואים החדשים.

181 א. התיר האיש קשר הנישואין על כרחיה של האשה, באין פסק דין של בית משפט או בית דין מוסמך המחייב את האשה להתרת קשר הנישואין, האיש אשם בפשע ודינו מאסר עד חמש שנים.
חזרת קשר
נישואין על כרחיה
של אשה.
חוק שיווי זכויות
האשה, תשי"א-
1951

182. כל אדם אשר בודעין מסדר קידושין או הנו צד לטידור קידושין שלא בהתאם לחוק החל על הצדדים לקידושין אלה, יאשם בעוון ויהא צפוי למאסר ששה חדשים.
עונש על סירור
קידושין מסויימים
וכו' חוק ניל
הנישואין, תשי"א
1950

פקודת העדות

3. הכל כשרים להעיד בכל המשפטים, ושום אדם לא ייחשב להיות בלתי כשר להעיד בכל משפט מחמת שהוא צד לתביעה אזרחית או מתלונן או נאשם במשפט פלילי או מחמת שהוא אדון או משמש, בעל, אשה או קרוב של התובע או המתלונן, או של הנתבע או של הנאשם, או מחמת שהורשע או נגזר דינו על דבר פשע;
ובלבד שבכל המשפטים הפליליים, פרט כפי שמורה סעיף 5, לא תהא אשה כשרה להעיד לחובת בעלה, ואין כופים אותה להעיד לחובת אדם שנאשם יחד עמו באותו כתב האישום; ולא יהא בעל כשר להעיד לחובת אשתו, ואין כופים אותו להעיד לחובת אדם שנאשם יחד עמה באותו כתב האישום, ולא יהא הורה כשר להעיד לחובת ילדו, ואין כופים אותו להעיד לחובת אדם שנאשם יחד עם הילד באותו כתב האישום, ולא יהא ילד כשר להעיד לחובת הורהו, ואין כופים אותו להעיד לחובת אדם שנאשם יחד עם ההורה באותו כתב האישום.

5. (1) במשפטים פליליים נגד בעל או אשה על חבלה גופנית או מעשה אלימות כל שהם שהוסבו לאשה או לבעל או לילדים, ובהליכים בגין ניאוף, כשרה האשה להעיד לחובת בעלה וכשר הבעל להעיד לחובת אשתו.
כרונו, הורה או
ילד כשרים להעיד
לחובת כרונו
וכו' במשפטים
פסוייטים

(2) במשפטים פליליים נגד הורה או ילד על חבלה גופנית או מעשה אלימות כל שהם שהוסבו לילד או להורה, הכל לפי הענין, כשר ההורה להעיד לחובת ילדו והילד לחובת הורהו.

חוק להסדר תפיסת מקרקעים (הוראת שעה) (תיקון), תשי"ז-1957

1. בחוק להסדר תפיסת מקרקעים (הוראת שעה), תשט"ו-1955, בסעיף 4 -
(1) במקום המלים "מתאריך זה ואילך" יבואו המלים "לגבי כל תקופה שבה היו המקרקעים תפוסים מכוח חוק זה מאותו יום ואילך";
(2) בסוף הסעיף יבואו מלים אלה: "לענין זה יבוא במקום המועד של פרסום הודעה ברשומות בדבר הכוונה לרכוש חזקה במקרקעים - המועד שבו הוציאה הרשות המוסמכת את התעודה לפי סעיף 2".

2. תחילתו של חוק זה היא ביום כ"ד באב תשט"ז (1 באוגוסט 1956). תחילה

1 ס"ח 188, תשט"ו, עמ' 149.